

Császár Levente

BODAI BODA

Császár Levente
BODAI BODA

„Aki szelet vet, vihart arat”

© MESEMÍVES – 2021
[/www.mesemives.hu/](http://www.mesemives.hu/)

Boda Község Önkormányzat

A mesét írta és a könyvet szerkesztette: Császár Levente

Illusztráció: Varga Vivien, Varga Nóra Dorina, Varga Izabella
és Kovács Győző

A szöveget gondozta: Radnai Éva

Grafikai szerkesztés: Roll and Art

Nyomda: Kontraszt Plusz Kft.

ISBN 978-615-6099-05-1

Boda Község Önkormányzat
Boda 2021

ELŐHANG

A fogadalom

A kocsmá a férfiak zsibongásától volt hangos. Holnap vásár napja, lazíthatnak egyet az egész heti kemény gürcölés után. A durván megmunkált kecskelábú asztalokon kupák álltak, bennük aranyló bor csillogott. A szőlő a falu körüli lankán érlelődött, amelyet aranyba öltöztetett a késő délutáni napfény. Távolabbról az erdővel borított hegyvonulat nézett le szigorú tekintettel a szalmatetős vályogházakra, mintha csak irigyelte volna a falu békéjét.

A kocsmá melletti eperfa alatt két fiatal férfi ücsörgött a pusztá földön, kenyeres pajtások voltak. A vidám tavaszi madárdalt hallgatták, lassan kortyolgatták az édes nedűt, megdolgoztak érte. Egyikük – a magasabb, vállasabb – favágóként dolgozott a közeli erdőségben. A másikuk – az alacsonyabb, vékonyabb csontú – kondás volt, a falu disznóit őrizte.

– Emlékszel, Józsi, amikor még kölykök voltunk – szólt a magasabb, miközben hanyatt dőlt a zsenge fűben –, megfogadtuk, ha majd eljön az ideje, komák leszünk.

– Hogy’ felejtettem volna el, Andris? – válaszolt az alacsonyabb, ő is a vonuló bárányszerűket nézte. – Látod, ez

is elérkezett. Az asszonyaink viselősek, s hamarosan nekik is itt lesz az idejük. Még az is lehet, hogy egyszerre!

– Igen – bólogatott Andris –, mintha csak most lett volna, hogy a jövőről ábrándoztunk... – elmerengett, és koccintásra emelte kupáját. – Isten éltesen, komám!

– Aztán meg, ha az egyik fiú lesz, a másik meg lány, még nászok is lehetünk – kacintott huncutul Jóska, s azzal felhörpintették a borukat.

Jókedvüket még az sem tudta elvenni, hogy rémisztő hírek kaptak szárnyra: a rettenetes török had Magyarország ellen indul...

I. RÉSZ

1. Az erdei boszorkány

Az eső már alig szemerkezt. A vályogházak szalmatetőiről csöpögött a víz, a pocsolyákban utoljára még megcsillant a lebukó nap fénye. A sáros úton fekete kendőbe burkolózott asszony lépdelt, hosszú, sötét szoknyája a latyakot verdeste. Arca gyönyörű volt, a kendő alól kikandikáló, rakoncátlan éjfekete fürtjei nedvesen csillogtak.

A falu végén az egyik ház mögül két falubéli menyecske lépett ki, beszélgetve. Most, hogy felszakadozóban volt az esőfelhő, ők is hazaindultak. Már messziről meglátták a fekete kendős asszonyt, és rögtön abbahagyták a trécelést. Átsiettek az út túloldalára, hogy elkerüljék a találkozást. Az sem érdekelte őket, hogy pocsolyába kellett lépniük. Felgyorsították lépteiket, s amint egy vonalba értek vele, hal-kan, lesütött szemmel köszöntek:

– Adjon Isten!

Az asszony válasza sem méltatta őket, köszönés nélkül ment el mellettük. Amint elég messzire értek, az egyik menyecske a másik fülébe súgta:

– Az erdei boszorkány...

– Aha, a szélbanya...

Hiába suttogtak, az erdei boszorkánynak nevezett asszony felkapta a fejét. Megállt, majd visszanézett a két falubélire. Az arca már semmi szépséget nem tükrözött. Hirtelen felzúgott a szél, s az asszony szeme percekig szikrát szórt.

Miután lecsillapodott lelkében a vihar, folytatta útját, s a hirtelen jött szélroham is elült. A nő elhagyta a falut, és a fenyőfák alatt megbúvó erdőszéli kunyhó felé tartott. A faházikóban a bábaasszony lakott. Lucsi szüle egy nagyon beteg férfit ápolt a faluban két napja, pihenés nélkül. Nemrégiben tért haza, és kimerülten ledőlt a szalmazsákra, még a ruháját sem vetette le. A bábaasszony nagyon sok emberen segített már. Füvekkel gyógyított, jövődőt mondott, rontást vett le, s szinte az összes gyerek születésénél ő segédkezett.

Felzúgott a szél. Megsuhogtatta a fenyőfák tűlevelét, s megnyikordult a kunyhó zsindelyteteje. A szüle felült az ágyban. Ekkor látta, hogy valaki áll a fal mellett. Nem hallotta, a hivatlan vendég mikor lépett a kunyhóba.

– Mit akarsz, Rigoma? – kérdezte fáradt hangon. Jól ismerte az erdei boszorkányt. Ha tehette, kikerülte a találkozást, de ez nem mindig sikerült neki.

Rigoma nem szerette, ha boszorkánynak nevezik. „Szépasszony vagyok, nem boszorkány!” – szokta mondogatni. S valóban szép volt, csak éppen hamis. Mint egy gyönyörűséges feketerigó, aki az almát csipkedi. De csak addig volt szép, amíg a lelkét el nem borította a düh. Akkor aztán nyoma sem maradt szépségének, és egy másik arcát mutatta. Az almát csipkedő kedves rigó csúf dögkeselyűvé változott.

Lucsi szüle felkelt az ágyból, és meggyújtotta az olajmécsest. A táncoló fényben szinte ragyogott Rigoma szépsége. Gyönyörű arcával, ferde metszésű szemével, rakoncátlanul göndör fekete hajkoronájával tündéri látomásnak tűnt. Csak sötét tekintete volt baljóslatú.

– Van a faluban várandós anya? – kérdezte mohón, s közben az arca is megváltozott.

– Miért érdekel az téged? – kérdezte a szüle gyanakodva.

Rigoma dühös lett. Csinos arca abban a minutumban egy gonosz némbér ábrázatává torzult, miközben a szüle tároggni kezdett, mint a partra vetett hal, levegő után kapkodva. Szeme kidülledt, arca egyre vörösebb lett.

Rigoma egy ideig hagyta kínlódni a bábaasszonyt. Kéjesen nézte szenvedését, de egy idő után véget vetett a bűbájnak. Lucsi szüle csak zihálva, nagy nehezen tudott levegőhöz jutni.

– Szóval van a faluban várandós anya?

Mivel Lucsi szüle még mindig nem válaszolt, Rigoma ismét fojtogatni kezdte. A bábaasszony előtt megint elsötétült a világ, s iszonyatos félelem kerítette hatalmába. Tisztában volt azzal, hogy a szélbanya milyen sötét erőket ural. Érezte, ha nem engedelmeskedik neki, még a végén megfullad. Tudta, hogy Rigoma nem véletlenül érdeklődik a várandós anyák után, biztos, hogy gonosz szándékai vannak. Bárhogyan akarta is Lucsi szüle eltitkolni, az életösztön erősebb volt benne. Bólintott.

Rigoma engedett a szorításon, s a szüle végre fellelegezhetett.

– És ki az?

A szülének nem volt más választása, hát elárulta.

Rigoma köszönés nélkül távozott. Elhagyta a falut, majd a szántók is elmaradtak mögötte. Mire az erdőbe ért, a nap teljesen lebukott. Ahogy a sötétbe borult erdei ösvényen ballagott, a két menyecske suttogó szavai jutottak eszébe: „boszorkány”! Érezte, ahogy ismét felforr ereiben az indulat. Arca torz grimaszba rándult.

Megállt, fekete szeme ismét szikrát szórt, s tajtékozott, mint egy fúria. Abban a pillanatban hirtelen jött szélroham söpört végig az erdő fái között. Egy vékonyabb kőrisfa recscsenve hasadt ketté, egy galagonyabokor gyökerestől fordult ki a felázott földből.

Az asszony ettől jobban érezte magát, és újult erővel folytatta útját. Fanyar gombaillat ült a csöpögő lombok alatt, a föld nedvesen szortyogott minden egyes lépésénél. A felszakadozó felhők mögül előbújt a hold, a távolban bagoly huhogott. Egy ezüst holdsugár Rigoma arcára vetült. Már nyoma sem volt a csúfságnak, ferde metszésű szeme tündöklően csillogott. Csaknem éjfél lett, mire hazaért. A komor barlanglyuk elhagyatottan, tátongó sötétséggel várta.

2. Két születés

Nagy napra virradt a falu: két gyermek is útban volt, hogy meglássa a világot. Fontos dolog ez egy kicsiny falucska életében. A település felső végén, Váti Andrásék házában határtalan volt az öröm. A kisfiú pillanatok alatt előbújt, a bábaasszonynak alig akadt dolga. Mire az ifjú apa hazaért az erdőről, Lucsi szüle összeszedte a holmiját és már el is ment a másik vajúdó asszonyhoz.

Anna azt se tudta, hogy ölelgesse, csókolgassa újszülött kisfiát.

– Megfojtod még – szólt rá az ura, de csak azért, hogy ő is karjaiba vehesse, és babusgassa, bár keze inkább öles fák markolásához szokott. – Már feleséget is találtam neki – mondta vidáman, s átvette a csöppséget.

– Aztán kit?

– A Pap Jóska és az Erzsi lányát.

– Már ha lányuk születik – mosolyodott el Anna. – De ráérünk még összeesketni őket.

– Igazad van – nevette el magát a férfi. – Van ennél most fontosabb dolgunk. Milyen nevet adjunk neki?

Anna elgondolkodott.

– Apám után kapja a Bodomér nevet. Te is tisztelted őt.

– Igen – merengett el a férfi. – A legigazabb ember volt, akit valaha ismertem. Mit jelent ez a név a ti szláv nyelveteken?

– Békében élni.

– Békében élni – bólogatott a férfi. – Hát akkor élj békében, Boda fiam – mondta, s örömeiben feldobta a levegőbe.

A gyerek hangosan gőgicsélt, mint akinek nagyon tetszik a mulatság.

– Tedd már le, Andris! – szörnyülködött az asszonyka. – Még a végén baja esik.

– Baja? – hökkent meg a férfi, s visszatette a csecsemőt felesége kajára. – Amíg én élek, soha!

A falu alsó végén, Pap Jóskaék házában kicsivel tovább tartott a szülés. Nemsokára azonban ott is gyereksírás hangja hallatszott a házból. Egy egészséges újszülött köszöntötte teli torokból a világot. Az ágy mellett a bábaasszony megtörölte izzadó homlokát. A fiatal anya nagyot sóhajtott:

– Mutassa csak! Fiú vagy lány? – kérdezte fáradtan. A vajúdás alaposan kimerítette.

– Kislányod született – szólta a bába, s azzal átnyújtotta az újszülöttet.

– Ó, gyönyörű kislányom van – derült fel Erzsi arca. – Én mindig is leányt szerettem volna. Józsi meg csak beletörődik majd, hogy nem fia lett, főleg, ha meglátja ezt a kis tündért.

A fiatalasszony mellére vonta a csöppséget, aki hamarosan cuppogva nyelte az anyatejet. Amikor jóllakott, az anya pólyába bugyolálta és maga mellé fektette. Nemsokára békés álomba szenderültek mindketten.

Lucsi szüle az egyik utcabéli legénnyel üzent Jóskaért: jöjjön azonnal, szerencsésen megszületett a lánya. Az ifjú apa az erdőn makkoltatta a disznókat, a hírré futva indult haza, csizmája cuppogott a sárban. Mikor megérkezett és meglátta a csöppséget, épp úgy örült neki, mint a felesége.

– Andriséknak fiuk lett, nekünk meg ez a tündér. Akár holnap megtarthatnánk a kézfogót – tréfálkozott az ifjú apa.

– Ne bolondozz már, Józsi! – szólta rá szemrehányóan a felesége, de aztán ő is elmosolyodott a gondolatra. – Inkább azt döntsük el, mi legyen a neve.

– Ez nem kérdés – felelte Jóska határozottan –, ő is Erzsébet lesz, mint te.

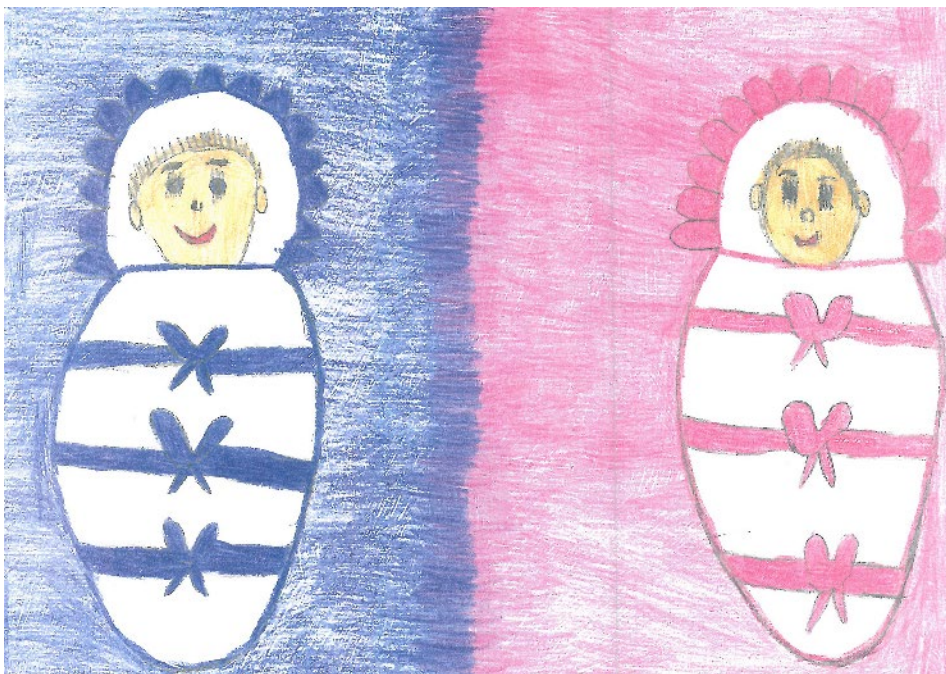
Míg a boldog szülők elkeresztelték kislányukat, Lucsi szüle ébren forgolódott a szalmazsákján. Egyre Rigoma járt a fejében. Vajon milyen sötét tervre készül...?

A faluban felzúgott a szél. Megnyikordult a kertkapu, s a kis vályogház felől éles csattanás hallatszott. A hirtelen szélroham becsapta a zsalugátért, így az ablakon már nem szűrődött ki fény. Sötétség borult az udvarra. Csak a szél furulyázott a nádtető rései között. A hold is elbújt egy felhő mögé, mintha látni sem akarná, mi történik odalent.

Egy alak osont a kert végében. Fejét kendő takarta, a sötétben nem lehetett kivenni az arcát. Hátán ócska batyu, a szél belekapott hosszú szoknyájába, megtáncoltatva annak a ráncait. Az asszony megkerülte a bodzabokrot, és a házhoz settenkedett. Résnyire tárta a zsalugátért. A kendő alól kikandikáló rakoncátlan hajtincsein megcsillant a fény, arca a kiszűrődő világosságban is gyönyörű volt. Ahogy belesett a házba, tekintete megvillant. A kiszüremplő zajokra arckifejezése megváltozott: szája kéjes vigyorra húzódott, már egyáltalán nem volt szépnek mondható. Ha ebben a pillanatban látta volna valaki, ahogy ott leskelődik, bizonyosan így kiált fel: be csúf néember! A szél élesen felzúgott, a bodzabokorról letört egy ágat.

A kis szobában ketten voltak, anya és újszülött kislánya. Az apa sietett vissza a disznókat őrizni, hiszen gazda nélkül hagyta őket az erdőben.

Rigoma kívárta, míg Erzsi eloltja az olajmécsest és elalszik. Ekkor az ajtóhoz lopakodott, csendesen kitárta, majd nesztelenül belépett a házba. Nem sokáig időzött. Hamarosan kiosont, s az éjszaka leple alatt, hátán a batyúval sietősen távozott.

3. Bánat a faluban

Mikor Erzsi reggel felébredt és nem találta sehol a lányát, majd az esztét vesztette. Pillanatok alatt híre ment a dolognak. Jóska is egykettőre hazaért az erdőről.

„Vajon ki lophatta el?” – találgatta a nép, mert más megoldás szóba sem jöhetett. Felforgatták az egész falut, tűvé tették az erdőt. Jóska és Andris vezetésével a férfiak három éjjel, három nap folyamatosan keresték az eltűnt csecsemőt.

Lucsi szüle ezalatt ki sem mozdult kunyhójából, tanács-talan arccal bámult maga elé. Csak ő tudta, kinél lehet a gyermek... Százszor nekiindult, hogy lemegy a faluba, és elmondja, de minden alaklommal visszafordult, nem vitte rá a lélek. Nem tudott volna Erzsi meggyötört arcába bele-nézni. Rigomának csak azt árulta el, hogy ő vár gyermeket, Annáról nem ejtett szót.

A két menyecske, akikkel Rigoma találkozott, viszont nem hallgatott. A faluban elhíresztelték, hogy előtte való nap látták az erdei boszorkányt és nagyon gyanúsán viselkedett. Még csak nem is köszönt nekik...

– Az ő keze lehet a dologban – sötétült el Jóska arca.

– Gyerünk – szívta meg széles mellkasát Andris – csípjük nyakon.

– Igen ám – válaszolta az egyik legény –, de azt se tudjuk, hol a tanyája.

– Talán Lucsi szüle tud róla valamit – csillant fel a remény Jóska szemében –, vele látták már néhányszor.

Felkeresték az erdőszéli kunyhót, de a szüle csak széttárta a kezét, mikor a boszorkány lakhelyéről kérdezték:

– Csak annyit tudok, hogy egy titkos barlangban lakik – mondta szemlesütve –, de bűbáj védi, halandó nem találhat rá a bejáratra. Én sem tudom, merre lehet. Talán arra, a távoli forrásnál... – mutatott az erdő felé, de aztán gyorsan elharapta a mondatot, mint aki megbánta, hogy sokat beszélt.

A férfiak felkerekedtek, s meg sem álltak a forrásig. Egész úton hangosan taglalták, mit tesznek majd a boszorkánnyal, ha ráakadnak, de ahogy közeledtek a hely felé, egyre jobban elcsendesedtek. A forrásnál már rettenetes érzés kerítette hatalmába őket, ami a szavukat szegte. Még Jóskaét is.

Rigoma távolról figyelte őket. Legszívesebben egy fergeggyel kisöpörte volna őket az erdőből – már a gondolatra is kéjesen elvigyorodott –, de aztán uralkodott magán. Jobbnak látta, ha nem hívja fel magára a falu figyelmét, de tisztában volt azzal, hogy a két ifjú apával le kell számolnia, különben soha nem lesz tőlük nyugta. „Na, majd eljön az időtök!” – mormogta magában vészjóslóan, s arca torz grimaszba rándult.

A férfiak sötétedésig keresték a barlangot. Mivel a forrás tájékán nem találtak semmit, tűvé tették a környékét. Megmászták a környező dombokat. Szemügyre vették az összes sziklát, hasadékot. Benéztek a fák gyökerei alá, hátha ott rejtőzik a lejárati – hiába!

Reményvesztetten tértek haza.

Minden csoda három napig tart. A faluban ugyan szomorkodtak még egy ideig a gyermek eltűnésén, de aztán más kötötte le az emberek figyelmét. Ráadásul a török megint errefelé ólálkodott. Jó lesz résen lenni!

Lucsi szüle Erzsi mellett maradt. Furdalta a lelkiismeret. Kitakarította a kis vályogházat, felsöpörte a földes padlót, tüzet rakott a kemencében és ebédet főzött, ellátta a teljesen magába fordult anyát. Jóska hamar elmenekült a háztól, ment vissza a disznókat őrizni, s próbált nem hazagondolni.

Andrist is várta az erdő. Favágó társai már hiányolták, hiszen ő volt köztük a legkülönb. Rá várt a legősebb fák kidöntése. A bátyja is az erdőn dolgozott, de hiába volt Gyuri az idősebb, Andris erőben, ügyességben felülmúlta

testvérét. Miután a kis Boda egészségére megitták az áldomást, rögtön nekifogtak a munkának.

Délután egy meredek szurdokban hirtelen szél támadt, belekapott a lombkoronába, és a szálbükk nem arrafelé dőlt, amerre Andris a fűrészével a hajkot vágta.

– Vigyázz! – kiáltotta Gyuri, de már késő volt.

A meredek oldalon nem lehetett félreugrani, a hatalmas fa rádőlt Andrisra, s ott helyben agyonnyomta.

Nem sokkal ez után történt, hogy Pap Jóska egyik éjjel ébren forgolódott a pusztta földre terített a subáján. A disznók békésen szunyókáltak körülötte, a csendet csak néha törte meg horkantásuk. Hirtelen szellő kerekedett, majd megzörrent a száraz avar. A férfi hallotta ugyan a halk neszezést, de borús gondolatai annyira lefoglalták, hogy nem figyelt rá. Mire feleszmélt, már késő volt. Az avarban egy vipera tekergett. A kígyó a nyakánál marta meg, reggelre már nem volt benne élet.

No, most aztán megint volt miről beszélni a faluban! Nemrég a két születés, aztán az egyik gyermek eltűnése, most meg a két ifjú apa halála. A népek másról sem beszéltek:

– Ez csak az erdei boszorkány műve lehet...

Erzsinek ez már túl sok volt. Kislánya eltűnésén sem tudta túltenni magát, most meg a férje... Bánatában teljesen el-sorvadt, s egyik reggelre kilehelte a lelkét.

A faluban megállás nélkül kongott a harang, miközben Lucsi szüle azért imádkozott, hogy Rigoma végre nyugodjon le, s több tragédiát ne okozzon...

II. RÉSZ

4. Harinkó, Bajmót, Csira és a többiek

Elröppent egy tucat esztendő, a faluban megkopott a tragédia emléke. Ráadásul a közelgő török veszedelem egyre nagyobb árnyékot vetett az emberek homlokára. Anna egyedül nevelte a fiát. Túltette magát férje tragikus halálán, és gyönyörködött Bodában, ahogy cseperedett. A fiún már most lehetett látni, milyen szép szál legény válik majd belőle. Erejét, ügyességét apjától örökölte. A ház körül minden nehéz munkát ő végzett, nem engedte, hogy anyja kínlódjon. Gyuri sógornak is egyre kevesebbet kellett segítenie. Ráadásul a sógortól elleste a méhészkedés fortélyait. Gyuritól kapott egy méhekkal teli szalmakast, s attól kezdve a méhészkedés teljesen lekötötte. Büszkén mutatta nagybátyjának az első bödön hársmézet. A kezén néhány csípés mutatta, hogy a lépesmész kisedése nem járt bonyodalom nélkül. A füstölés ellenére néhány méh azért megcsípte.

A sógor megkóstolta a mézet, s csak bólogatott:

– Öcsém, ez finomabb, mint az enyém!

A dicséretet hallva Boda jól kihúzta magát, büszkeségében nőtt még néhány centit. Sietett haza, hogy anyjának is elújságolja a hírt. A kertek alatt azonban hangos szóváltás

ütötte meg a fülét, s megtorpant. A falusi fiúk közrefogtak egy alacsony, vézna gyereket, akit mindenki csak Csirának csúfolt. Fakardjaikkal hadonásztak felé, szegény gyerek halálra váltan várta, mi fog történni.

– Nézzenek oda! – kiáltotta Harinkó, a vezér. – Itt a törökök legnagyobb vitéze! – s jót nevetett saját tréfáján.

– Tudod, mit? – szólt oda neki Bajmót, egy nagyra nőtt, kövér fiú –, te leszel a gaz pogány, akit elnászpángolunk – azzal felemelte fakardját, és elkurjantotta magát.

– Vágjuk le a janicsárt! – kiáltották a többiek is.

Csira legszívesebben sarkon fordult volna, de tudta, hiú remény, hogy eliszkoljon, hamar utolérnék. Szemét lesütötte, és reszketve várta a folytatást. Nem először történt ez vele.

Hanem mielőtt a felbőszült gyerekhad nekirontott volna, a bokrok közül hangos csörtetéssel Boda bukkant elő. A legközelebb álló kezéből kikapta a kardot és meglengette:

– Na, te híres-neves vitéz! – szólt oda Harinkónak. – Ezzel a szerencsétlennel könnyen elbánsz, de tegyél próbát velem! – s azzal erősen a másik szemébe nézett.

Harinkónak nem nagyon fűlött a foga megmérkőzni Bodával, tudta jól, hogy a fiú sokkal ügyesebb, mint bárki közülük. Bajmót azonban nem állta meg szó nélkül:

– Csak nem félsz tőle?

Ezek után Harinkónak meg kellett küzdenie Bodával, ha nem akarta, hogy a többiek gyávának tartsák. Megszívta magát és tett egy lépést előre. Ahogy összecsaptak, hangoosan csattant a két fakard. Harinkó fegyvere messzire repült.

– Na, ki lesz a következő? – kérdezte szikrázó szemmel Boda.

Ezután persze senki nem akart megmérkőzni vele. A fiúk elsomfordáltak szép sorban, lesütött szemmel.

– Gyere! – karolta át Csira vézna vállacskáját Boda –, hazakísérlek.

Amint hazaértek, Csira anyja rögtön látta, hogy valami történt. A pitvar sarkában álló kormos kemencénél szorgoskodott, a platni alatt pattogott a tűz. Míg megkóstolta a készülő vacsorát, nem kerülte el figyelmét, hogy fia egészen összegörnyedt.

– Mi van veletek? – kérdezte gyermekét fürkészve, miközben az asztalra tette a gőzölgő ibriket. – Gyere, Boda, vacsorázz velünk te is!

Boda szótlánul leült az asztalhoz és kanalizni kezdte a forró köleskását. Az sem érdekelte, hogy megégeti a száját. Csira is követte példáját, majd nagy sokára válaszolt:

- Katonásdit játszottunk.
- És, ki nyerte a csatát?
- Boda elűzte a gaz pogányt... – nézett a fiú csillogó szemmel védelmezőjére.

5. Liki

Boda már kora reggel nekiindult az erdőnek. Anyja adott egy kosarat, hogy abba gyűjtse a búcsúi ebédhez való gombát. A fiú biztosra vette, hogy teleszedi a kosarat, de a jól megszokott helyeken egyet sem talált, s hiába ment egyre mélyebbre az erdőben, gombára ott sem lelt. Valaki összeszedte előtte...

Hazafele aztán megpihent az egyik forrásánál. Ide ritkán jártak a falubéliek, anyja is óvta tőle, mondván, a forrás bűvös erővel bír, jobb elkerülni. Boda azonban nem foglalkozott az intelemmel. A hús vízzel csillapította szomját, majd keresett egy mohás részt és a páfrányok tövében ledőlt pihenni. Az erdő megnyugtató hangjai lassan álomba ringatták.

Mikor felébredt, furcsa érzése támadt: mintha valaki figyelne. Körbenézett és meglátta a leselkedőt. Valaki a terebélyes tölgyfa ágáról őt nézte. Egy vele egykorú leány. Hosszú, gubancos haja a szemébe lógott. Ahogy a vastag ágon ücsörgött, kopott bőrruhája alól kilátszott barna láb-szára, csupasz lábfeje.

„Vajon ki lehet?” – gondolta Boda. Csak most látta meg, hogy a leány mellett a faágon egy szakadozott batyu lapul, tele gombával. No, erre aztán megjött a hangja:

- Te szedted össze előlem a gombákat?
- Én, de nem előled – válaszolt szép dallamos hangján a leány.
- De nekem már egy sem jutott.

– Szívesen odaadom, ha akarod – mondta a leány, s azzal lemászott a fán.

„Akár egy macska – gondolta Boda. – Ügyesebben mászik, mint én”.

– Megtanítsalak rá? – kérdezte erre a leány.

Boda eltátotta a száját. Meg volt róla győződve, hogy a kérdést nem mondta ki hangosan. Akkor hogy hallhatta meg az erdei leányzó?

– Nem kell, hogy halljam a beszéded – mosolyodott el a másik. – Tessék, itt a gomba – s azzal a fiú kosarába átöntötte mindet a batyujából.

– Hogy tudsz olvasni a gondolataimban?

– Anyám tanított meg rá... – de aztán gyorsan elhallgatott a leány, mint aki sokat beszélt.

– Anyád...? – kérdezte Boda. Borzongás futott rajta végig, miközben egy hirtelenjött szélroham összekócolta a haját.

A leány is megdermedt, s az erdőt fürkészte.

– Most mennem kell... – mondta zavartan, és sebes léptekkel nekiindult.

– Csak a nevedet áruld még el! – kiáltott utána a fiú, miközben a szél egyre erősebben zúgott.

A leány megtorpant. Látszott, hogy erősen tusakodik magával. Végül kinyögte:

– Liki.... És a tiéd?

– Boda.

„Liki” – ismételte a fiú magában, de addigra a leány eltűnt, mintha sosem lett volna ott.

A szélroham belekapott a fák lombkoronájába és alapo-

san megcibálta az ágakat. Távolról mennydörgés hallatszott. „Jó lesz iparkodnom – gondolta Boda –, még nyakon csördít a vihar”, s azzal futásnak eredt.

A hazafelé tartó úton egyre csak a leány járt az eszében. Amikor hazaért, anyjának rögtön feltűnt a fiú ábrázata. Az asszony a tyúkokat etette, de amikor fia belépett a kertkapun, abbahagyta a munkát, s tekintetével Bodát kutatta. A gyerek arcára furcsa mosoly ült ki, ahogy a kosár gombát átnyújtotta.

Anna próbálta megtudni, mi történt, de bárhogya is meseterkedett, egy mukkot se tudott kisedni belőle. Bodának esze ágában sem volt elárulni a kalandját, hisz anyja megtiltotta, hogy a bűvös forrás felé menjen. Még jól leteremtené! Inkább segített neki. Kivette kezéből a szakajtót és szét szórta az árpát a tyúkok között, majd moslékot készített a disznóknak. A halvány mosoly azonban ott bujkált a szája szegletében.

6. Barlanglik

Liki bezzeg nem mosolygott, mikor hazaért a barlangjába. Tudta, hogy anyja iszonyúan dühös lesz, s feszengve állt előtte. Rigoma ferde vágású, sötét szeme szikrákat lövellt. Szép arca torz grimaszba rándult és nekiesett a lányának. Mintha kígyót-békát dobált volna:

– Nem megmondtam, hogy ne fedd fel magad az emberek előtt?! – fröcsögte.

– De anyám... – próbálkozott Liki, az asszony azonban nem engedte szóhoz jutni. Arca egyre jobban eltorzult, s közben a barlang levegője még fagyosabb lett.

– Nem azért neveltelek, tanítottalak, hogy mindenféle falusival összecimborálj!

– De én nem...

– Hát akkor hol a gomba? – vágott szavába a dühöngő asszony. – Még jó, hogy megéreztem az idegent.

– Én csak...

– Hallgass! – intette le haragosan a leányt. Fel-alá járkált a sötét üregben, mint egy ketrecbe zárt vadállat. Hosszú időbe telt, mire kissé lenyugodott. – És ki volt az? – kérdezte valamivel enyhébben.

– Csak egy falusi fiú – válaszolta Liki fellélegezve, hogy túljutott a nehezén. – Teljesen ártalmatlan, hidd el, anyám. Bodának hívják...

– Micsoda...!? – sikított az asszony.

Liki döbbenten nézte az anyját. Számtalan dühkitörését látta már, de ilyet még soha. Az asszony valósággal az

esztét veszítette haragjában, miközben gondolatai ide-oda csapongtak. „Évekkel ezelőtt elbántam a két apával, aztán most itt a megmaradt gyerek. Vele is végeznem kellett volna...!” – hajtogatta magában eszelősen.

A leány közben árgus szemmel figyelte az anyját. „Vajon ki lehet ez a fiú, aki ilyen hatással van rá?” – gondolta. Időbe telt, mire az asszony lecsillapodott és elült a vihar.

Annak idején Rigoma ebbe a titkos barlanglyukba, vagy ahogy ő hívta: barlanglikba hozta Erzsi ellopott gyermekét. A leány a származásáról mit sem tudott, mint ahogy senki nem tudott a föld alatti üreg létezéséről sem. Bejáratát halandó nem láthatta, mert bűbáj védte. A szélbanya itt nevelte fel a gyermeket, aki a barlangról kapta a nevét. „Lik” volt az első szó, amit ki tudott mondani.

A barlang egyik sarkában faágakból ágyat ácsoltak s szalmát szórtak rá, ez szolgált a leány fekhelyéül. Egy polc állt mindössze a nedves fal mellett, ennyi volt az összes bútor. Rigoma csak akkor maradt hosszabb ideig a barlangban, mikor bájitalait kotyvasztotta. Néha napokra, hetekre eltűnt, s magára hagyta a gyereket. Ha megtért titokzatos útjairól, batyujában mindig hozott némi élelmet, kenyeret, húst, kölest... Egyébként a leány azt ette, amit az erdőben talált: gombát, gyökereket, vadkörte, bogyókat. Inni és mosakodni a forráshoz járt, noha télen ez embert próbáló feladat volt még egy felnőtt férfinak is, nemhogy egy gyerekleánynak. Liki azonban hamar hozzászokott a farkasordító hidegekhez és megedződött.

A kislány nagyon okosnak bizonyult. Bármit mutatott vagy mondott neki az asszony, rögtön megjegyezte, megtanulta.

A bűbájt is már korán magába szívta. A gyermek még alig totyogott, de már képes volt szellőt kelteni. Mire megtanult járni, már vihart támasztott. „Igazi szélkirálynőt nevelek belőle” – mosolygott vészjóslóan Rigoma. S amit még mesterien megtanult: rejtőzködni az emberek elől. Szinte senki sem látta még.

Egyetlen baj volt csak a leánnyal: soha senkinek nem tudott ártani. Liki ekkor szembesült először anyja haragjával – de mindhiába. Ártó szándéknak szikrája se lobbant benne, hiába dühöngött az asszony. „Majd később, talán... ha adódna egy jó alkalom... ha egyszer sérelem érné vagy bántaná valaki, talán feldühödne és akkor kezelésbe vehetném...” – reménykedett Rigoma.

Míg a barlangban a düh szikrái pattogtak, addig Bodáék házában békésen ropogott a tűz a kemencében. Anna mézeskalácsot sütött, illata betöltötte a szűkös konyhát.

– Mire fel, édesanyám? Hisz csak holnap lesz a búcsú – kérdezte Boda és nagyot harapott a kalácsból. – Hm, ez nagyon finom! – dicsérte teli szájjal.

– A te mézedből készült. Azért hagyj belőle holnapra is, benéznek a Gyuri sógorék – s azzal ráütött fia kezére, aki már nyúlt a következő finom falatért.

Amikor Boda a nap végén nyugovóra tért, gondolatban újra átélte a kalandját.

„Holnap elmegyek és megnézem magamnak még egyszer az a helyet és ... azt a leányt – latolgatta. – Igaz, hogy holnap búcsú, de majd iparkodom...”. Ezzel a gondolattal ringatta magát álomba...

7. Búcsú

Boda már hajnalok hajnalán az erdőt járta. A felkelő nap fényében kiosont a házból, Anna még aludt. „Sietnem kell, ha vissza akarok érni a misére – gondolta a fiú. – Ha elkések, nem teszem zsebre, amit anyámtól kapok”.

A reggeli friss levegőn gyorsan haladt, néhol még futásnak is eredt. Alig várta már, hogy újra megpillanthassa a leányt. A nap egyre magasabbra hágott, s a fiú sűrűn törölgette izzadt homlokát.

Amint a forrás közelébe ért, lelkesedése alábbhagyott. „Mi van, ha tényleg elátkozott az a hely?” – gondolta, de aztán megemberelte magát, s tovább szaporázta.

„Ott van, ni!” – nézett előre, s valóban, már hallani lehetett a víz csobogását.

Bodát enyhe szellő érintette, a karja lúdbőrös lett. Tegnap még nyugodtan elszunnyadt a forrás melletti mohán, de most baljós sejtelmességet hordozott a hely. A moha már nem tűnt bársonyosnak, s a páfrányok is mintha haragosan hajlongtak volna felé. A reggeli napsugár fenyegetően szüremlett át a fák lombkoronáján. Rikácsoló hangján egy szajkó riasztott. A fiú összerezdült.

„Azon a fán ült” – nyugtázta magában. Forgatta a fejét, hátha megpillantja valahol a leányt.

Amint erre gondolt, heves széllökés csavarta meg a terebélyes fa lombkoronáját. Nagyot nyögött a tölgy, s ágai földig hajoltak. A szél még erősebben kapott a fába és leszákított leveleit a fiú arcába vágta. Aztán hangos reccsenés-

sel letörött a vastag ág, amin előző nap a leány ücsörgött. Egyenesen Bodára zuhant. A fiú a vastag ág alatt tehetetlenül feküdt, miközben a szél egy örült dervis táncát járta. Félő volt, hogy tövestől kidönti az egész tölgyet.

S ekkor a forgószélben egy pillanatra feltűnt egy alak. Eltorzult arccal nézte a fiút. A szél még vadabbul süvített. Az egyik gyökér hangos reccsenéssel engedett, a fa megingott.

„Ki kell szabadulnom!” – gondolta kétségbeesetten Boda, miközben a szél fülsüketítően zúgott. – Rám fog dőlni...!”

Egy másik gyökér is elszakadt. Boda összeszedte minden erejét és hatalmas kínlódás árán sikerült egy leheletnyit megmozdítani a rajta fekvő vastag ágat. Örült robaj kíséretében megindult a fa. Boda szinte már érezte magán a kidőlő fa súlyát. Még egyszer összeszedte minden erejét, s így kapaszkodva sikerült kifordulnia. A fa ebben a pillanatban arra a helyre dőlt, ahol az imént feküdt.

A döbbenettől egy pillanatra megdermedt, de aztán gyorsan talpra állt és futásnak eredt. Úgy szedte a lábát, mint még soha. Amikor kifogyott belőle a szusz, fújta egyet, majd folytatta a rohanást. Később már csak vonszolni tudta magát, a mellkasa is embertelenül szúrt, ahol a vastag ág ráesett.

Épp véget ért a mise, a nép tódult ki a templomajtón, mikor a holtfáradt fiú megérkezett. Anyja nyugtalanul tekingetett körbe, aztán megkönnyebbülve sóhajtott, ahogy megpillantotta. Mikor a gyerek közelebb ért a csoportokban beszélgető emberekhez, furcsa szemmel kezdték méregetni. Csupa kosz volt. Kezén, lábán, fején véres horzsolások, ruhája cafatokban lógott. Nem éppen búcsúba való viselet! Harinkó, Bajmót és a többi fiú kárörvendően nevetett rajta.

Hiába látta anyja megkönnyebbült tekintetét, jól tudta, ezzel koránt sincs lezárva a dolog. Lőttek a mézeskalácsnak...

Igaza lett, a büntetés nem maradt el. Az ünnepi ebédre nem kapott a kalácsból, még Gyuri sógor sem tudott közbenjárni az érdekében. Égre-földre dicsérte az ízletes gombapörköltet, de az sem használt.

Miután a vendégek elmentek, Anna kérdőre vonta fiát, de egy mukkot sem tudott kisedni belőle. Mivel túl fáradt volt, békét hagyott Bodának, s hamar nyugovóra tértek. A fiú nyugtalanul aludt, álmában egyre csak azt a rémisztő arcot látta a forgószélben. Vajon ki lehet?

Reggel korán felkelt, és felöltözött, és felkereste az erdőszéli kunyhót.

– Ki az ilyen korán? – szólt ki egy méltatlankodó hang a kopogtatásra.

– Én vagyok az, Boda.

– Mit akarsz, te gyerek? – nyitotta ki az öregasszony álmos szemekkel az ajtót.

– Lucsi szüle – csapott a mondanivaló közepébe a fiú –, meséljen nekem az erdei forrás leányzójáról!

– Na, te is aztán jó témát találtál – csuklott egyet a bába, s az álom egyből kiröppent a szeméből. Óvatosan körbekémlelt. – Gyere beljebb, még meghallja valaki.

Karjánál fogva behúzta a fiút a házba. Miután leültette a lócára, megkérdezte tőle:

– Biztos vagy benne, hogy tudni akarod?

Boda elszántan bólintott. Az öregasszony vett egy mély levegőt, s belekezdett. Elmondta, hogy a lány Rigoma gyermeke. Arról azonban, hogy a boszorkány úgy lopta el, mélyen hallgatott. A fiú szédelegve figyelte szavait...

– Én azt tanácsolom, oda ne menj még egyszer, hacsak nem akarod, hogy elvarázsoljon!

– Miért...? – meresztette szemét a gyerek. – Azt is megtenné ez a... szélbanya?

– De megám! – bólintott a szüle. – Sőt, még ettől sokkal rosszabbat is... – Itt elhallgatott, gondoljon a fiú, amit akar. Közben pedig nagyon remélte, hogy a gyerek nem megy még egyszer oda. Csak az hiányozna, hogy Boda újra felbolygassa azt a régi baljós históriát, s ismét felélessze Rigoma haragját!

8. A szélvihar

Aszályos időt hozott a nyár. A termés egyre satnyább lett. Kókadt az árpa, száradt a köles, a szőlőszemek fonnyadásnak indultak. Az emberek kétségbeesetten néztek egymásra: már így is alig maradt valamicske eleségük, s ha így megy tovább, a termés az ördögé lesz. A jószág is egyre soványabb lett, esténként a malacok hangosan visítotak az ennivaló után. Ráadásul egyik reggelre megdöglött a Harinkóék tarka tehene. Este még leadta a tejet, aztán reggelre kimúlt. Erről beszélt az egész falu.

A felnőttek nyugtalansága lassan átragadt a gyerekekre is. Egész nap marakodtak egymással. Így nem csoda, hogy felderült az ábrázatuk, amikor a kertek alatt megpillantották Csirát.

– Hová, hová olyan sebesen, janicsár?

A fiúk alig várták, hogy valakin levezessék nyugtalanságukat. Azon se lepődtek meg, hogy egyszer csak megjelent Boda is. Egy darabig szótlánul méregették őket, majd nekik estek. Harinkó pillanatok alatt lebirkózta Csirát, a többiek pedig Bajmót vezetésével leteperték Bodát. Hiába küzdött a fiú teljes erejéből, a túlerővel nem boldogult.

A gyereksereg nem vette észre, hogy egy ideje valaki leskelődik utánuk. A bőrruhás, mezítlábás leány egy körtefán ücsörgött, onnan nézte a játékukat. Anyja hiába tiltotta meg Likinek, ő sem tudott nyugodtan megülni a fenekén. Életében először lelopózott a faluba, pedig nagyon jól tudta, hogy Rigoma szemében ez megbocsáthatatlan bűnnek számít.

Először még érdeklődve nézte a falusi lurkókat, szívesen beállt volna közéjük játszani, de annyi bátorsága nem volt. Aztán, amikor megjelent a színen szerencsétlen Csira, s a többiek körbefogták, már nem tetszett neki a multság. Amikor Boda kilépett a bokrok közül, szíve megdobbant, hisz miatta szökött el otthonról. A minap a fák közül rémülten leste anyja tombolását, s nagyon megkönnyebbült, hogy a fiú épphogy csak, de megmenekült a Rigoma keltette földindulásból.

Amikor a falusiak letéperték a két fiút, Likiben öntudatlanul felforrt a düh. Ha ezt anyja látta volna, még örülhetett is volna neki, hisz idáig csak erre az alkalomra várt.

Hirtelen jött szélroham söpört végig a kertek alatt. A szekérútról felkapta a port és böszön megtáncoltatta. Egy kisebb szilvafa reccsenve tört ketté.

A gyerekek ledermedtek.

- Forgósziel... - nyögte erőtlenül Harinkó, majd futásnak eredt. A többiek követték. Csak Boda és Csira maradt a földön.

Amilyen gyorsan jött, úgy el is ült a forgósziel. Lassan ők is feltápászkodtak. Döbbenet figyelték a leányt, ahogy macskaügyességgel lemászott a körtefáról.

Boda csak azt érezte, hogy megáll az idő. Nem számított a véres szája, bevert orra, felhorzsolt könyöke. Csak nézték egymást a mezítlábas leánnyal. Közben pedig Csira hol az egyikre, hol a másikra kapta riadt tekintetét.

Az idillt halk fuvallat zavarta meg. Végigsöpört a kertek alatt, majd befutott a házak közé. Aztán szép lassan fel erősödött a szél. Megzörgette a fák levelét, és az emberek arcába csapott. A szél ereje egyre nőtt, s viharba váltott. Megtépázta a nádtetőket, néhány házról leverte a zsin-delyt. A kiteregetett ruhákat mind letépte, a köcsögfákon száradó edényeket összetörte. A libák, kacsák és tyúkok szárnyaikkal verdesve menekültek az ólba, a malacok örült visongást csaptak. A szél a szérűskertekben a szé-naboglyákat mind felborította és szétfújta. Az egyébként is satnya árpát földre fektette. A fonnyadt szőlőre jégeső záporozott. Egy ló a kötőfékét elszakítva, megbokrosodva vágta az szántáson. A réten a gémeskút recsegetve tört ketté. A templomtorony tetejébe villám csapott, a kereszt a mélybe zuhant.

A mennydörgés zajában egymást félretaszítva, fejvesztve menekültek az emberek oltalmat keresni. Lucsi szüle kiállt kunyhója elé, onnan nézte a földindulást. A fenyő csaknem rádőlt a viskójára, úgy megcsavarta a süvítő szél.

„Ez csak Rigoma műve lehet – gondolta borzongva. – Az a buta fiú biztos nem tudott nyugton maradni...!”

Valóban a szélbanya keltette a vihart, amely szinte elsöpörte a falut. Boda és Csira a fejüket védve heverték a földön, míg tombolt felettük az égiháború. A mennydörgések robajába csaknem belesüketültek.

Aztán szép fokozatosan csökkent a vihar ereje, majd teljesen elült. A két fiú feltápáskodott a földről, és sajgó tagjaikat tapogatták. Likinek nyoma veszett. A falusiak lassan merészkedtek elő, reszketve mérték fel a kárt.

Likit az erdei barlang mélyén jeges hideg fogadta. Rigoma egy szót sem szólt, az arca torz maszkká fagyott. Leánya remegve állt előtte, tudta, hogy anyja bármelyik pillanatban ismét kitörhet. A szavakat, amelyeket az asszony eltorzult arccal suttogott, alig lehetett érteni:

– Ha... még... egyszer... elmész... oda..., a... földdel... teszem... egyenlővé... a... falut...!

Liki soha többé nem ment el.

III. RÉSZ

9. Itt a török

Hetek óta lázasan készülődött a falu. A török támadta Sziget várát, s a környéken félve várták, mikor indul portyára a pogány a környező falvakba. Nyugtalanító hírek kaptak szárnyra. A törökök kisebb csoportokban járták a vidéket és raboltak, fosztogattak. Élelmet kerestek maguk és állataik számára, az embereket pedig elhurcolták. A fiúkat janicsárnak vagy dervisnek, a lányokat háremhölgynek, a felnőtteket rabszolgának.

Jó néhány esztendő eltelt azóta, hogy Rigoma haragja csaknem összedöntötte a falut. Azóta Bodából délceg ifjú lett, akárcsak édesapja volt. A munkában mindig élen járt és értett mindenhez. Irányításával nem messze a falu fölött földvár építésébe fogtak, legyen hol meghúzni magukat a pogány elől. Talán a falak megvédik őket, s az erdőben megbújhatnak...

Heteken át hordták a földet, s keményre döngölték. A vár fala egyre magasodott. A favágók közben kihegyezett farönköket ástak le a földfal elé, hogy még erősebb legyen a védelem. Öröket állítottak minden irányába, hogy riadót fújjanak, ha közeleg az ellenség.

A legények most nem fakarddal hadonásztak, mint gyerekkorukban. Bajmót kitanulta a kovácsmesterséget, ő készítette a valódi szablyákat és kopjákat. Ahogy kalapált, a hatalmasra nőtt legény testén megfeszültek a kötélnyi izmok. Széles hátáról patakokban folyt az izzadság a kovácstűz mellett.

A többiek Boda vezetésével naponta gyakorlatoztak, még mindig ő forgatta legügyesebben a fegyvert. Harinkóval már régen megbékéltek, a gyerekkori vetélkedés sérelmei a múlt ködébe veszttek. Meg aztán, a közös baj összekovácsolja az embert! Csira vézna és ugyanolyan gyámoltalan maradt, mit gyerekkorában volt. Leste Boda minden szavát és sietett teljesíteni.

Boda fáradhatatlannak bizonyult. Taposta a földet, hegyezte a rönköket, s gyakorolta kenyeres pajtásaival a kardforgatást. Édesanyja szomorúan nézte mindezt:

- Te, aki békére születél, most harcolnod kell. Apáddal nem ezért adtuk neked a „Békében élni” nevet.

- Édesanyám, hiszen a maga ereiben idegen vér csordogál - viccelődött vele Boda, hogy kicsit felvidítsa. - Nekem is idegen nevet adott.

- Én magyar vagyok, fiam, és te is. Az vagy, ahol és ahogyan élsz. Nem, fiam - nézett hosszan az asszony Bodára -, magyarok vagyunk mindannyian.

Közben elkészült a földvár. Harinkó, aki az ácsmesterséget tanulta ki, jó erős kaput eszkábált a bejáráshoz. Munkája olyan szépre sikeredett, hogy attól fogva a kis erődítményt csak Várkapunak hívta a nép. A legény néhány hatalmas fakadat is készített, amibe számárháton hordták a vizet a közeli forrásról, s remélték, az ivóvíz jó ideig kitart.

Az emberek fogták szegényes motyójukat - edényeket, ruhákat, szerszámokat -, és felmentek a földvárba. Az állatokat maguk előtt terelték, miután a takarmányt jól elrejtették, nehogy török kézre jusson. Ami kevéske vagyonkájuk volt, a vár falain belül ásták el.

Mire a falu határába ért a török osztag, már nem talált ott senkit. A házak és a csűrök üresen álltak.

A földvár felé hamarosan sűrű füstfelleget hozott a szél.

- Ég a falu! - kiáltotta valaki.

- Jaj, Istenem, jaj, Istenem... - nyöszörögtek az asszonyok és az öregek. - Mi lesz velünk, mi lesz velünk...

Már a templom is tüzet fogott, ropogott a zsindeletető.

– A gazok – szikrázott Boda szeme és megindult a beszegezett várkapu felé.

– Nem oda, Boda! – ragadta meg a karját Harinkó. – Ezzel semmit nem érünk el. A házakon már úgy sem segíthetsz. Itt van szükség rád!

Boda idegesen járkált fel s alá, keményen szorította kardja markolatát, de aztán lenyugodott és belátta, pajtásának igaza van.

Este lett, mire az erdőben a török felderítők rábukkantak a várra. A falak mögött pissenést se lehetett hallani, az emberek némán kuksoltak. Még az állatok is megéreztek a bajt, egy sem mozdult közülük.

A török parancsnok tanácskozott egyet a tisztjeivel, majd kisvártatva visszavonultak. Az emberek fellelegeztek.

– Ne örüljete! – szólt nekik a vén Lucsi szüle. – Megvárják a reggelt. Tudják, úgyse szökünk meg. Hová is mehetnénk?

Reggel aztán megszólalt az ágyú, amit az éjszaka folyamán a törökök igásökrökkel vontattak fel a hadiútról. A földfal, amin annyit dolgoztak, egész jól állta a sarat, a becsapódó golyóbisok elvesztek benne, s csak kevés kárt okoztak. Hanem, a mívesen megmunkált várkapu, Harinkó műve szilánkjaira forgácsolódott...

A résen megindult a kéttucatnyi pogány.

10. A földvár ostroma

Amikor megszólalt az ágyú, Liki az elkorhadt fatörzsön ücsörgött. A fát még annak idején anyja haragja döntötte ki, miközben ő a barlangban reszketett, nehogy újdonsült barátjának baja essék. Liki az elmúlt esztendő alatt sokat gondolt a fiúra, de aztán az nem jött többet, mint ahogy a leány se ment le a faluba, félve anyja pusztító haragjától.

A távoli csata zajából csak az ágyúszót lehetett kihallani. Liki összerezdült minden lövésnél. Az előző esti füstöt sem tudta mire vélni. Legszívesebben lement volna a faluba, de nem merte megtenni.

Mikor feltűnt Rigoma, aggódva kérdezte tőle:

– Mi ez a zaj, anyám?

– A falut eltörlik a föld színéről – válaszolta kárörvendőn az asszony.

– A falut? – kérdezte Liki rosszat sejtve.

Közben a várnál feltűnt az első janicsár a kapu résén, és Boda lecsapott rá. Ezen felbuzdulva a többiek hasonlóképpen tettek. Hamar kiderült azonban, hogy az ő kardforgató tudományuk nyomába se ér a kiképzett török harcosokénak. Ahogy annak idején Boda kiütötte kezükből a fakardot, úgy repültek most a szablyák a janicsárok vágásainak nyomán.

A pogányok betódultak a várba. A török bej, aki a fosztogató csapatot vezette, öreg, kipróbált katona volt, fél életét a csatamezőn töltötte. Amikor Bodával szembe került, már az első csapásnál felmérte, hogy csak egy tapasztalatlan paraszttal van dolga, aki úgy-ahogy kitanulta a kardforga-

tás tudományát. Mégis tetszett neki ellenfele elszántsága. – „Ha fiatalabb lenne, kiváló janicsárt faragnék belőle” – gondolta két vágás között.

A megtermett Bajmóttal csak nehezen bírtak, három-négy pogány katona kellett, hogy leteperje. Végül aztán az összes legényt lefegyverezték és megkötözték, egyedül Bodát nem sikerült foglyul ejteni, ő még teljes erejével küzdött a bejjel. Minden szem rájuk szegeződött. A legénynek sikerült kitámadnia. A szablya hegye felsértette ellenfele vállát, a török vére kiserkent. A bej is érezte, hogy nem babra megy a játék. Gondolta, ideje neki véget vetni...

Ekkor megmozdult a levegő. Vihar kerekedett a semmiből, s szinte korbácsként csapott le. A törökök fejéről lefújta a turbánt, szemükbe homokot vágott.

Lucsi szüle a többi asszonnyal és az öregekkel a vár legtávolabbi sarkában reszketett. A vén bába nem akart hinni a szemének. A vár falán egy bőrruhás, mezítlábas leány állt és szikrázó szemmel nézte a törököket.

Rigoma nem tudta Likit visszatartani. „A falu így is, úgy is elpusztul – gondolta a leány –, nincs veszteni valóm...” – s azzal összeszedte minden erejét és kiszabadította magát anyja bűvköréből.

A bej a felcsapódó portól semmit nem látott. Bodának sikerült kiütnie a szablyát a kezéből, de nem vitte rá a lélek, hogy végezzen lefegyverezett ellenfelével.

A fergeteg kikergette a törököket a földvárból. A pogány had félvakon, fejvesztve menekült. A vihar addig ostromozta őket, míg el nem tűnt valamennyi.

– Szűzanyám, ne hagyj el... – suttogta Anna. – Ki lehet ez a vihart hozó leányzó?

Lucsi szüle lesütött szemmel válaszolt:

– Pap Jóska és az Erzsi ellopott lánya...

De mielőtt még bárki bármit mondhatott volna, a leány köddé vált. Lucsi szülére ezután ezer kérdés záporozott. Az emberek egymás szavába vágtak, mindenki egyszerre beszélt. Nagyobb lett a felbolydulás, mint a törökök rohamakor. A vén szüle pedig végre megszabadult a lelkét két évtizede nyomó súlyos tehertől, s mindent elmondott. Nem szépített semmit, még a saját szerepét sem. Az emberek döbbeneten hallgatták.

Anna egyszer csak felnézett:

– Nem láttátok Bodát?

A népek tanácstalanul pislogtak egymásra. A legény is eltűnt.

Boda pont úgy szedte a lábát, mint évekkel ezelőtt azon az emlékezetes búcsúi napon. Egykettőre a forráshoz ért. A kidőlt, korhad fatörzs még mindig a földön feküdt. A leány ott ücsörgött rajta. Szép szeme szomorúan mosolygott:

– Már vártalak.

A legényt teljesen lebénította Liki szépsége. A futástól alig kapott levegőt, a leány látványától még jobban elnehezült a lába. Liki odalépett hozzá és megfogta a kezét. Sokáig álltak így szótlanul.

Bodának végre megjött a hangja. Hogy leplezze zavarát, elmesélte, amit Lucsi születől nemrégiben hallott. A leány döbbeneten figyelte minden szavát, s közben egyre erősebben markolta a legény kerges kezét. Hisz a lelke mélyén érezte ezt már rég, de most bizonyossá vált.

– Akkor ő nem is az anyám?

– Nem... – rázta meg a fejét Boda.

11. Szabadulás

Nem tudták folytatni a beszélgetést. Egy szélroham végigsöpört az erdő fái között, s felkapta a száraz avart. A kidőlt fatörzs megremegett. Liki elszántan kiegyenesedett:

– Vendégünk érkezett...

A forgószélből Rigoma lépett elő.

– Micsoda családi idill – kezdte negédesen. – Csak nem kézfogóra készültek?

Viharos szél zúgott fel, s egy elkorhadt fa recsegve hasadt ketté.

– Szervezkedtek, szervezkedtek? S engem kihagynátok belőle?! Ez nem szép dolog, lányom – süvítette. Szeme villámokat szórt, arca eltorzult, és fúriaként süvöltött.

– Veled kezdem! – s karmos kezével Boda felé nyúlt. A legényt a szellőkés felkapta és egy fatörzsnek vetette. Nagyot nyekkent, amikor földet ért, és zihálva kapkodta a levegőt.

– Őt hagyd! – kiáltott Liki, s szeme résnyire húzódott.

„Ez az – gondolta Rigoma –, most talán sikerül felboszszantanom!”

Az asszony Bodára nézett, mire a legény feje a fának csatant. Rigoma közelebb lépett. Arcán már semmi emberi vonást nem lehetett felfedezni.

Liki is lépett egyet előre, amitől az asszony hanyatt vágódott.

– Ez az, lányom! – kiáltotta Rigoma a földön fekve, mámoros hangon. – Kezdetnek nem is rossz!

Liki lépett még egyet, mire az asszony a levegőbe emelkedett. Boda döbbenetén figyelte a jelenetet.

– Jól van, lányom... – mondta kissé óvatosabb hangon az asszony, miközben a levegőben lebegett –, ennyi talán elég is lesz elsőre.

Most Rigoma érezte azt, amit nemrégiben a török bej: ennek a fele se tréfa! Esdeklőn nézett leányára. Ám megint olyan erős szellőkés érte, hogy elakadt a szava.

– Jól van, gyermekem, elég lesz ebből... – Nem tudta befejezni. A szellőkés a fák fölé emelte. – Lányom...! – kiáltotta kétségbeesetten, de hiába. Likit már nem lehetett megállítani.

Rigomát a szellőkések a barlangig dobálták. Bárhogy erőlködött, nem tudott tenni ellene. Erejét megfeszítve kapaszkodott a barlang szájába. Egy utolsó lökés aztán átlenyitette a bejáraton, bukdácsolva tűnt el a sötét üregben.

Liki egy utolsó, mindennél szikrázóbb pillantást vetett a barlangra. Ekkor megremegett a föld, majd néhány pillanat múlva hatalmas robaj kíséretében beomlott a barlang sziklás fala és betemette a bejáratot.

– Nem vagyok a lányod...! És soha nem is voltam... – suttogta Liki maga elé, miközben Boda átkarolta a vállát. Kéz a kézben indultak meg a falu felé. Mire elült a por, már messze jártak.

Az emberek közben kijöttek a várból, hogy szemügyre vegyék a falut. Legalábbis, ami maradt belőle. Mindenféle üszkös fadarabok füstölögtek, a török alapos munkát végzett.

Anna is a romokat nézte és könnyeivel küszködött. Csak akkor derült fel, mikor megpillantotta a kézen fogva közel-
ledő párt. Gyorsan megtörölte az arcát és megindult felé-
jük. Közelről már jól látta: egy ismerős arc mosolyog rá a
múlt függönyén keresztül.

– Erzsí! – tárta szét a karját –, mintha csak őt látnám – s
azzal karjaiba zárta a leányt a fiával együtt.

Sokáig álltak így. Az asszony vidámabb hangon folytatta:

– Mit szólnál, ha ezentúl Erzsikének hívnálak?

– Erzsikének?

– Ez volt édesanyád neve.

– Ismerte?

– Hogy ismertem-e? – párásodott be az asszony szeme. – A
legjobb pajtásom volt – s azzal elkezdett Erzsiről, Jóskáról,
Andrisról mesélni. A gyerekkorukról, a fiatalságukról...
Közben pedig nézte az elvadult, bőrruhás, mezítlábas le-
ányzót. „Tisztára, mint az Erzsí! Még szebb is, mint az anyja!
Majd odaadom neki a régi ruhámat, ahogy elnézem, pont jó
lesz rá. Még szerencse, hogy elástam a pogány elől...”

– Nem akarsz beszélni az elmúlt életedről? – próbálkozott
bátortalanul az asszony.

Liki ránézett. Tekintete olyan bölcsességről árulkodott,
amilyet az asszony idáig csak Lucsi szüle szemében látott.

– Idáig nem volt életem. Csak most kezdődik...

UTÓHANG

Békében

A falusiak egyik szeme sírt, a másik nevetett. Megszabadul-
tak a pogánytól – de milyen áron! Porig égtek a házak, porig
égett a templom. Odalett mindenük.

De az emberek megszívták magukat:

„A mi falunk élni akar!”

Együttes erővel kezdtek az új falu felépítésébe, de kö-
zelebb az erdőhöz, közelebb a Várkapuhoz. Megint csak
Boda járt elől a munkában. Ahogy nemrégén a vár falát,

most a házak oldalát tapasztották sárból. A favágók öles fákat döntöttek ki, Harinkó vezetésével nekiláttak a tetők ácsolásának, amelyre először csak szalmát raktak. Téltre majd nád vagy fazsindely kerül rájuk.

Édesanyja büszkén nézte Bodát, miközben egyik kezével Likire támaszkodott. Az asszonyt nagyon megviselte a csata. Anyai szíve annyira aggódott a fiáért, hogy szinte belebetegedett. Az emberek másról se beszéltek, mint a csodás viharról, s lopva Likit lesték, ha összefutottak vele. „Pap Jóska és az Erzsi megkerült lánya...” – súgtak össze mögötte.

Liki pedig nem tudott betelni az ismeretlen világgal, amit maga körül látott. Megvizsgálta az újonnan épített ház minden zugát. A döngölt földpadlót, a frissen ácsolt polcokon a néhány megmaradt cserépedényt, a szekrényt, a sarokban a vizes bödönt, megsimogatta az újonnan rakott kemencét. „Milyen más itt, mint a barlanglikban...” – gondolta.

Egy hónap múlva ülték meg a menyegzőt. Ahogy a két kenyeres pajtás, Andris és Jóska annak idején eltervezte az eperfa alatt, gyermekeik egybekeltek – noha ők nem egészen így gondolták...

Gyuri sógor volt a násznagy, s a mulatságon ott ropta a falu apraja-nagyja. Legelől persze Harinkó és Bajmót bokázott. Még Csira is táncra perdült vézna lábán. Mellettük Gyuri sógor járta az örömanyával, bár Anna eleinte nagyon szabadkozott, hogy ő már túl öreg ehhez. Azt hitte, boldogságában a szíve szakad meg. Párás szemmel nézte két gyönyörű gyermekét.

A vén Lucsi szüle csak ücsörgött a sarokban egy kupa borral, s amíg nézte a vidáman mulató fiatalságot, arra gondolt, hogy ez nagyon is rendjén van így:

„Mindenki azt kapta, amit érdemelt. Engem egy életen át kínozott a lelkiismeret-furdalás. Az a leányzó meg végre kiszabadult börtönéből...”

Ahogy kortyolgatta a bort a fakupából, tovább szőtte a gondolatait:

„Rigoma megkapta megérdemelt büntetését. Most már a beomlott barlang a börtöne. Bárhogy is erőlködjek, többé nem tud szelet támasztani. Ahhoz levegő kell, ahhoz égbolt kell, ahhoz szabadnak kell lenni... Hiába, ez így volt mindig és így is marad: aki szelet vet, vihart arat!” – s azzal kiitta a maradék bort a kupából.

A lemenő nap aranyfénybe vonta a mulatozókat. Úgy látszik, az égieknek is kedvére volt a vigasság. Noha földi halandó nem láthatta, egy angyal szállt alá és kiterjesztette védőszárnyát a falu fölé.

Lehet, hogy sok a harc itt a Földön, de a világ akkor is a békés embereké...

BODA LEGENDÁRIUMA, AMELYBŐL A MESE MEGSZÜLETETT

A község elnevezése

A község neve a *Boda*, *Buda*, *Budimér* szláv eredetű személynévből származik, amelynek jelentése: lenni + béke, azaz *békében élni*. Innen a főhős neve, illetve jelleme, amelyet a település címerén található szimbolikus elemek tovább erősítettek: igazságosság (szárnyas angyal), emberség (szív).

Liki-Boda

A település a legkorábbi időkben (1235-ben) két faluból (településrészről állt), ugyanis a legelső forrásban az szerepel, hogy *Liki-Boda* mellett létezett *Boda* falu is. *Liki-Boda* arról kaphatta a nevét, hogy a mai *Csiszárárok*-árók vagy *Aszai-árók* forrásfőjénél, az akkori gödörfő (lyuk = *lik*) közelében jött létre ez a kis település. Vele egy időben és párhuzamosan – már az Árpád-korban – létezhetett a mai *Boda*, amely a forrásokban *Nagyboda* néven is szerepel.

A bodai Várkapu / Pesti János gyűjtése alapján

Boda község határának északi peremén találhatjuk a *Várkapu* nevű helyet. Valaha itt földvár létezett. A hegy oldalában délről és keletről ma is megvannak a 2-6 méter magas földsáncok, töltések. Faki-termelő út építéskor a sáncot átvágták, s így alakult ki a *Várkapu*. A helyi hagyomány szerint vár állt itt a török időkben, ahová több kád aranyat ástak el. Erről a helyről lőttek ágyúkkal a törökök, amikor el akarták foglalni *Kisbodát*. Akik túléltek az ostromot, a közeli erdőkbe menekültek, majd később a mai (Nagy)Boda helyre települtek. A mai is élő néphagyomány szerint a *Pusztaszentegyház* nevű dűlőben magasodott az egykori *Kisboda* temploma. Ásatáskor itt nemrég számos tárgyat találtak.

A vátođ gyerök

Pesti János és Domján Johanna által jegyzett *Bodai Tájszótár* című kiadványban szerepel *A vátođ gyerök* című népmese, amelyet 1935-ben Berze Nagy János gyűjtött Varga Józsefnétől a településen, és amelynek a lényege, hogy a boszorkány kicseréli saját torzszülött gyermekét egy egészséges csecsemőre.

Méhészet, borászat

A történet két mai sajátosságot, a méhészetet és a borászatot is érinti.

Bodai hely-, és személynévek

Rigoma: domb, dombhát, szántó. Az adatközlők szerint a rigók itt megcsípték az almát.

Bajmót: sík, szántó. Nem volt dűlőútja, ezért nehéz volt művelni.

Harinkó-gödör / *Harinkó-vögy*: völgy, gödör, szakadékos hely. Pár száz méter hosszú, 10 méter széles, két emelet mély, függőleges falú löszszakadék.

Csira-kut / *Csira-gát*: itt ittak a pásztorok, illetve vízfolyás.

Lucsis / *Lucrsi dűlő*: szántó, szőlő, gyümölcsös, legelő, bokros rész. Korábban fenyves erdő volt.

Pap Jóska kuttya: forrás. Az első tulajdonosról nevezték el.

Vati / *Vaty* / *Váthi* / *Vátyi*: különböző alakjaiban a legrégibb és egyben a legtöbbször előforduló bodai családnév. Először az 1695. évi összeírások alkalmával jegyezték le Gregorius és Andreas Vati nevét.

Felhasznált irodalom

Dr. Erdődy Gyula: *Boda község története*.

Pesti János: *Az ördögszántotta hegy*

Pesti János – Domján Johanna: *Bodai tájszótár*

A *szépasszony* a magyar népi hitvilág hol jó, hol rosszindulatú természetfeletti lény, aki a boszorkány, illetve a tündér bizonyos vonásaival egyaránt rendelkezik. A hit szerint a vele való találkozás veszélyes, hisz rontó hatalommal bír, forgószelelben jár.

(Róheim Géza: Magyar néphit és népszokások – Bp., 1925)

